

12. olvasólecke: A szóbeli tudományos előadás fajtái, jellemzői és gyakorlata

12.1. A szóbeli előadás általános jellemzői:

A kutatás utolsó lépése eredményeink közzététele, a disszemináció.

Az első lépés, hogy válaszoljunk a következő kérdésekre:

1. Szakmai, vagy laikus közönségnek fogunk beszélni?
2. Tudományos előadást végzünk vagy ismeretterjesztést?
3. Nagyelőadást kell tartanunk vagy csak kisebb szekcióülést pár résztvevővel?
4. Van-e hallgatóságnak korábbi ismerete a témáról?
5. Beszéltünk-e már az adott hallhatóság előtt?

Ezek a kérdések meghatározzák a prezentáció szerkezetét. Mondanivalónkat a többségre tekintettel kell kialakítani.¹²

Az előadásunk fontos, hogy célratoró legyen, ezért kövessük az alábbi szerkesztési alapelveket:

1. **Bemutatkozás:** Az előadás elején röviden mutassuk be magunkat, akkor is, ha a moderátor/panelvezető/szekcióvezető már megtette.
2. **Előadás tematikájának ismertetése:** Röviden soroljuk fel azokat a témaköröket, melyeket érinteni fogunk. Abban az esetben, ha a rendelkezésre álló időkeretbe nem fér bel, ez az elem elhagyható, mivel az egész előadásnál folyamatosan bemutatjuk az egyes altémákat.
3. **Elméleti előzmények:** tudományos előadások esetében kötelező elem a kutatási előzmények ismertetése.
4. **Hipotézisek felsorolása:** milyen kérdésekre kerestük a választ kutatási tevékenységünk során.
5. **Módszertan:** konkrétan milyen tudományos módszereket használtunk fel. Ez az elem megjelenhet az egyes altémáknál is: ebben az esetben nem szükséges előzetesen is ismertetni.
6. **Eredmények bemutatása:** tudunk-e válaszolni az összes kérdésre, ha nem mi okozta ezt?

¹ KMETTY ZOLTÁN: *Kutatásmódszertan és prezentációképzés. 12. rész Szóbeli kutatási beszámoló készítése.* TÁMOP-4.1.2.A/1-11/1-2011-0091 „INFORMÁCIÓ - TUDÁS – ÉRVÉNYESÜLÉS

² Kivételt képeznek a szakmai-tudományos előadások.

7. Amennyiben van, **további kutatási irányok** felvetése.³
8. **Források listája**: az alapművek felsorolása (amennyiben ppt-s prezentációt is tartunk.)

Amennyiben szóban adjuk elő beszámolóinkat, nem készítünk ppt-s prezentációt, használhatunk **segédkárttyákat**, amelyekre felírjuk a legfontosabb vázlatpontokat. Ebben szerepeljenek a **legfontosabb kutatási adatok, eredmények**, mert még egy tapasztalt előadónál is előfordulhat, hogy nem jut eszébe valamely fontos kutatási elem.⁴

Ne előre leírt anyagot olvassunk fel! A felolvasás monotonná és unalmassá teszi előadásunkat, mivel nem tudjuk tartani a közönséggel a szemkontaktust. Így nem tudunk reagálni a hallgatóság reakcióira sem.⁵

Ne ragaszkodjunk az előre begyakorolt mondatokhoz, mert ha valamit kifejejtünk, előadásunk görcsössé válhat. A hallgatóság reakcióit figyelembe véve bizonyos elemeket jobban kihangsúlyozhatunk. Fontos, hogy kutatásunk minden meghatározó elemét érintsük.⁶

Az esetek többségében ma már szinte követelmény, hogy **használjunk vizuális prezentációs technikát** is. Elméleti szövegek esetében is hasznos, ha a fontosabb pontokat a hallgatóság kivetítve is látja. Táblázatok, ábrák, vagy grafikonok esetében kötelező azok kivetítése.⁷

A diákat ne zsúfoljuk: szövegből, grafikonokból, képekből stb. csak annyi elemet vetítsünk ki egyszerre, ami nem kelti a túlszűfolttség érzetét.

Ha lehetőség van, tudjuk meg, **mekkora helyre lesz kivetítve** a prezentációnk, mert ez segít a diasor megtervezésénél. **Tilos a kivetített szöveget felolvasni**, mivel a vizuális prezentáció segédeszköz, nem szavaink, gondolataink helyettesítője. Éppen ezért **kulcsszavakat, kulcsgondolatokat** használjunk, és élőszóban egészítsük ki a kivetített tartalmat. A grafikai megjelenítése során ügyeljünk arra, **hogy a trükkök ne nyomják el a tartalmi mondanivalót**, mert akkor a közönség nem a tényleges beszámolóinkra koncentrálna, hanem szórakozni fog.⁸

A prezentáció előtt **legalább egyszer (inkább többször) próbáljuk el az előadást**. Így látni fogjuk, tudjuk-e tartani a meghatározott időkeretet, kell-e rövidíteni vagy hosszabbítani előadásunk időtartamát. A próba még fontosabb, ha a kutatási eredményeket többen is prezentálják. Tisztázni kell, hogyan hangoljuk össze mind tartalmilag, mind vizuálisan az egyes kutatási részek beszámolóját.⁹

³ KMETTY u. o.

⁴ KMETTY u. o.

⁵ KMETTY u. o.

⁶ KMETTY u. o.

⁷ KMETTY u. o.

⁸ KMETTY u. o.

⁹ KMETTY u. o.

Szóbeli beszámoló esetében olykor előfordulnak **nonverbális hibák** is. A leggyakoribb esetek a következők:

1. Hátat fordítunk a hallgatóságnak.

2. Mozdulatlanul állunk, magunk elé beszélünk.

3. Nem vesszük fel a szemkontaktust, a plafont, falakat bámuljuk.

4. Fel alá rohangálunk, indokolatlanul, mellyel az idegesség látszatát keltjük.¹⁰

Az előadások végén¹¹ következnek a **kérdések, hozzászólások**. Minden **kérdést komolyan kell venni**, akkor is, ha az előadásunkban a témát érintettük és akkor is, ha úgy érezzük, a kérdés értelmetlen, vicces, nem a témához kapcsolódik. **Mind a kérdéseket, mind az észrevételeket köszönjük meg**. Válaszunkban igyekezzünk lényegretörőek lenni, ne térjünk el a kérdés tárgyától. Ha nem értjük az adott észrevételt, kérjük meg a kérdést feltevőt, ismétlje el azt, fejtse ki jobban, mire gondolt. **Ha nem tudunk a kérdésre válaszolni, ismerjük el**, és jelezzük, mi is gondolkozni fogunk a felvetésen.¹²

12.2. A tudományos előadás fajtái

12.2.1. Konferencia-előadás: a konferencia-előadások általában **15-20 percesek**. Amennyiben olyan konferencián veszünk részt, amelyre előzetesen absztraktot kellett küldeni, akkor annak megfelelően építsük fel mondandónkat. Konferencia-előadásra kell diasorozat. **Mivel rövid az időnk, ennél a típusnál helyezük a hangsúlyt a hipotézisekre és az elért eredményekre**; és hívjuk fel a figyelmet az alkalmazott módszerre (módszerekre) is.

Ahol rövidíthetünk: nem kell az előadás elején elmondani, hogyan építettük fel az előadást, mert aztán úgyis az egyes részecokről fogunk beszélni, vagyis teljesen értelmetlenül kétszer fogunk ugyanarról beszélni. Ha időben mégis belefér, készíthetünk az előadás elejére egy diát arról, hogyan építettük fel az előadásunkat; és mialatt ez van kivetítve, elmondhatjuk, miért választottuk a témát, milyen kutatási módszerrel dolgoztunk; de ezt az eszközt valójában azok használják, akiknek nincs elég mondanivalójuk és csak az időt húzzák – vagy azt tanulták, hogy ez így jó (egy kivétel van, erről ld. az írásbeli kutatási beszámoló szóbeli bemutatása pontot).

Abban az esetben, **ha felkérnek az előadásra egy konkrét téma kapcsán, szabadabb a mozgásterünk**. Ebben az esetben is érvényes azonban, hogy a hipotézisek, a módszer és az eredmények a meghatározóak.

¹⁰ KMETTY u. o.

¹¹ Vagy a panel, szekció végén, miután minden előadó befejezte disszeminációját.

¹² KMETTY u. o.

Természetesen mindkét változatnál tisztázni kell előre az elvárásokat: ezek egy része szerepel a konferencia-felhívásokban, de egyeztethetünk a szekciónk vezetőjével vagy a szervezővel, aki felkér az előadás megtartásár.

Konferencia-előadásnál mindig van kérdés: mindre válaszoljunk! Gondolkodva fogadjuk a kérdéseket, vagyis, ha visszakérdeznek megfogalmazva egy állítást, fogadjuk el, ha a kérdezőnek igaza van. A kérdésekre úgyis véges időkeret áll rendelkezésre, vagyis, ha a kérdező valóban kíváncsi, a konferencia-előadások (a szekcióülések) után oda fog jönni beszélgetni. Ha viszont az a célja, hogy fitogtassa a tudását, hogy megpróbálja bizonyítani, hogy ő a szakértő a témában, mi meg valójában semmit sem tudunk (vagyis rosszindulatú), annak a kérdezőnek úgysem lesz egyik válaszunk sem megfelelő.

12.2.2. Írásbeli kutatási beszámoló szóbeli bemutatása: tipikusan ilyen pl. egy **TDK-dolgozat**, egy könyv, egy tanulmánykötet bemutatása. Amennyiben írott anyagról beszélünk, **előadásunk elején kell a vázlat arról**, hogyan építjük fel az előadásunkat. Erre azért van szükség, mert a hallgatóság egy része egy sort sem olvasott el az általunk leírtakból/bemutatottakból. Az előadás elején mondjuk el, miről fogunk beszélni. Kell ppt-t készíteni, amelyre az általános (fentebb leírt) szabályok vonatkoznak.

12.2.3. Panelbeszélgetés/kerekasztal: Speciális változat. A középpontban a **beszélgetés/a vita áll**. Sok függ a moderátor személyétől, aki lehet vitát generáló vagy semleges. Ha vitát generál, figyeljünk a tárgyszerűsége. Ne itt próbáljuk meg bebizonyítani, hogy mindenkinél többet tudunk, ugyanis az visszaüt, mert a hallgatóság erőszakosnak, arrogánsnak, sőt akár pökhendinek fog látni, és még akkor is a többi vitapartnerrel látja majd pozitívnak, ha nekünk van igazunk.¹³

Ha a moderátor semleges, csak néhány alapkérdést tesz fel, a beszélgetésben részt vevők átvehetik a szerepét azzal, hogy valóban elkezdenek vitatkozni egymással. Ebben az esetben is szükség van a finom egyensúlyra, hagyjunk teret a többi beszélgető partnernek is.

12.2.4. Egyéb: ide tartozik, ha meghívunk pl. egy TDK-ban, egy szakkollégiumban vagy egy hallgatói szakmai szervezetben előadást tartani. **Előre tisztázzunk minden körülményt:**

1. időkeretet,
2. kiknek tartunk előadást,
3. milyen technika áll rendelkezésre.

A rendezvény maga határozza meg, milyen előadást kell tartanunk. A stílus lehet laza, közvetlen, beszélgetős is, de a téma szakmai részét ne mellőzzük.

¹³ Vagyis azt fogja látni, hogy ez egy harc, nem egy beszélgetés. A harcot hagyjuk meg a média-megjelenésekre, ahol egyébként ez a szabály szintén érvényesül – de ez utóbbi nem része a tudományos életnek.

Ellenőrző kérdések:

1. Mit kell először meghatározni prezentáció készítésénél?
2. Milyen alapelveket kell betartani egy szóbeli kutatási beszámolónál?
3. Melyek a gyakori nonverbális hibák?
4. Mi jellemzi a konferencia-előadást?
5. Milyen további disszeminációs formák léteznek?

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. A tananyag elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE